

ВІДГУК

**офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента
Парфентьєвої Ірини Петрівни про дисертацію Лю Чженьянь
«Формування диригентсько-хорової культури майбутнього вчителя
музичного мистецтва в закладах вищої освіти КНР та України», подану
до захисту у спеціалізовану вчену раду в Харківському національному
педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди
на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01
Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки**

Ступінь актуальності обраної проблеми. Актуальність теми дисертаційного дослідження Лю Чженьянь без сумнівів є нагальною та своєчасною у сучасних реаліях педагогічної освіти. Вона зумовлена потребою порівняння китайського досвіду з українським для збагачення теорії та практики формування диригентсько-хорової культури майбутніх учителів музичного мистецтва в закладах вищої освіти у КНР і в Україні. В роботі виявлено проблемні моменти у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва, розглянуто варіанти об'єктивних та оптимальних шляхів упровадження досвіду формування диригентсько-хорової культури студентів в освітні простори закладів вищої музично-педагогічної освіти.

У роботі акцентовано, що посилення вивчення майбутніми вчителями музичного мистецтва історії китайської вокально-хорової школи, принципів професійного музичного мистецтва є позитивною практикою позакафедрального хорового викладання викладачів ЗВО, які здійснюють підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва, у хорових колективах поза межами вишів. Тема дослідження пов'язана з важливими завданнями сучасної мистецької педагогіки, узгоджується з пріоритетними напрямками розвитку вищої освіти України та КНР, а також з міжнародними тенденціями гуманізації мистецької підготовки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації є складником комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди і складає частину його

наукового напрямку «Наукові основи і навчально-методичний супровід педагогічного процесу в закладах освіти: історико-педагогічний, компаративний, прогностичний аспекти» (державний реєстраційний номер 0121U107474 від 22.01.2021 р.). Тема уточнена вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол No 9 від 10 вересня 2024 року).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списків наукових джерел до кожного розділу (усього 264 найменування, із них – 99 іноземною мовою, загальних висновків, 5 додатків на 47 сторінках. Загальний обсяг роботи становить 272 сторінки, з них основного тексту – 166 сторінок.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, визначено методологічні підходи, що забезпечили наукову обґрунтованість результатів.

У першому розділі дисертації «Теоретичні аспекти проблеми диригентсько-хорової культури майбутнього вчителя музичного мистецтва» здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз важливості диригентсько-хорової культури для вчителя музичного мистецтва, доведено, що вона є основою високоякісної хорової діяльності та музичного виховання учнів. Дисертантом зазначено, що для вчителя це не просто знання технічних прийомів диригування, а цілісна професійна та естетична культура, що спрямовується на організацію, розвиток і вдосконалення діяльності хорового колективу, сприяє формуванню у школярів духовних цінностей, світогляду, художнього мислення, музичного смаку, розвитку співацьких, лідерських і комунікативних здібностей, позитивної взаємодії у спільній творчості. З'ясовано, що диригентсько-хорова культура вчителя музичного мистецтва є інтегративною професійно-особистісною якістю, що являє собою систему глибоких теоретичних знань (музично-теоретичних, методичних, психолого-педагогічних), практичних умінь та навичок (диригентська техніка, вокально-

хорові навички, організаційні уміння) та аксіологічних засад (ентузіазм, емпатія, лідерство).

У другому розділі дисертації Лю Чженьянь «Особливості формування диригентсько-хорової культури майбутнього вчителя музичного мистецтва в закладах вищої освіти КНР та України» зроблено порівняльний аналіз формування диригентсько-хорової культури майбутнього вчителя музичного мистецтва в закладах вищої освіти КНР та України, доведено спільні цілі та відмінності у підходах, що зумовлені культурними, історичними та освітніми особливостями обох країн. Дисертант прослідкував формування диригентсько-хорової культури у КНР через інтеграцію національної етнічної музики, зокрема пентатонічних ладів, із західними традиціями, такими як поліфонія та європейська гармонія, що відображається у виконанні творів від народних пісень до оперних хорів і класичної музики бароко (Бах, Гендель). Було проаналізовано акцентуацію уваги таких університетів, як Пекінський чи Шанхайський, на збереженні національної ідентичності, розвитку вокальних і диригентських навичок через широкий репертуар, включаючи сучасні твори (наприклад, «Кантата Жовтої ріки»), та залучення студентів до конкурсів і сценічних практик, таких як оперні хори, які сприяють художній виразності та командній взаємодії.

Позитивно оцінено нами аналіз диригентсько-хорової культури України, яка формується через міжпредметні зв'язки (сольфеджіо, гармонія, хорознавство). Дисертантом зроблено акцент на національних фольклорних традиціях (козацькі пісні, обрядові співи) та виховний потенціал етнічної музики. Університети, такі як Київський національний педагогічний університет ім. М. Драгоманова, роблять наголос на розвитку техніки диригування, аналізу партитур і вокально-хорових навичок, а також на патріотичному вихованні через музику.

Було зроблено висновок, що в обох країнах є проблемні фрагменти навчання: в КНР – одноманітність репертуару та обмеженість стилістичних

інновацій, в Україні – недостатня інтеграція сучасних методик і відірваність диригентської підготовки від інших виконавських дисциплін.

Чітко підкреслено ключову роль етнічної музики у формуванні диригентсько-хорової культури в обох країнах, що сприяє розвитку музично-естетичного смаку, міжкультурної компетентності та патріотизму. У КНР вона збагачує репертуар регіональними стилями (наприклад, хор Дун у Гуйчжоу), тоді як в Україні – підкреслює національну ідентичність через фольклор. Спільним є прагнення до балансу між технічною майстерністю та художньою інтерпретацією, а також необхідність уникати сліпого наслідування застарілих методів викладання.

Вдало зазначено, що для підвищення ефективності підготовки вчителів обидві країни можуть обмінюватися досвідом: Україна може запозичити китайський підхід до інтеграції цифрових технологій і оперного хору, а КНР – український досвід міжпредметних зв'язків і патріотичного виховання.

Достовірність та новизна отриманих результатів. Достовірність результатів дослідження Лінь Ваньї не викликає сумнівів і підтверджується логічною структурою роботи, узгодженістю її теоретичних положень із практичними результатами, використанням широкої джерельної бази (316 найменувань, серед яких українські, китайські та англomовні джерела), застосуванням сучасних наукових методів — компаративістського, культурологічного, системного та діяльнісного підходів. Ретельний аналіз нормативно-правових документів, освітніх програм, науково-педагогічних джерел, а також емпіричних матеріалів із провідних музичних закладів КНР засвідчує глибину опрацювання проблеми та обґрунтованість висновків.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному підході до виховання естетичного смаку майбутніх учителів музичного мистецтва в КНР і Україні засобами академічного співу. Вперше здійснено цілісне дослідження феномену естетичного смаку в контексті інтеграції педагогіки та музичного мистецтва, з урахуванням культурних традицій обох країн. Авторкою визначено феномен естетичного смаку як інтегроване особистісно-професійне

новоутворення, виокремлено його структурні компоненти (мотиваційно-оцінний, діяльнісно-поведінковий, рефлексивно-коригувальний) та критерії сформованості.

Значущим є розкриття засобів академічного співу у формуванні естетичного смаку — внутрішніх (співацький голос, вокальна майстерність) та зовнішніх (предметні, діяльнісні, організаційні). У роботі простежено, як вони впливають на розвиток художнього слуху, технічної й естетичної культури виконання.

Особливу цінність має порівняльний аналіз теоретичних підходів до естетичного виховання у вищій музично-педагогічній освіті Китаю та України, що виявив спільні риси й культурно-специфічні відмінності. Узагальнення досвіду обох країн дало змогу визначити перспективні напрями розвитку — створення міждисциплінарних курсів, упровадження імерсивних технологій, розробку спільних мистецьких проєктів і платформ для міжнародної освітньої комунікації.

Отже, результати дисертаційної роботи є науково обґрунтованими, теоретично й методологічно переконливими, мають вагому новизну й практичне значення для розвитку музично-педагогічної освіти Китаю та України.

У третьому розділі “Досвід та перспективи формування диригентсько-хорової культури майбутнього вчителя музичного мистецтва в закладах вищої освіти КНР та України” дисертантом проаналізовано процес розвитку професійних, творчих, педагогічних і міжкультурних компетентностей. Підкреслено, що цей процес ґрунтується на інтегративних і міжпредметних зв’язках, які поєднують теоретичні знання, практичні навички та виховний потенціал. В Україні ключовий акцент робиться на патріотичному вихованні, міждисциплінарних зв’язках і розвитку емоційного інтелекту, тоді як у КНР — на народно-пісенній спадщині, хорі з опери та цифрових технологіях.

Позитивно оцінено нами висвітлення перспектив взаємозбагачення обох країн, що полягають у обміні репертуаром, інтеграції народної музики з

сучасними технологіями, розвитку інтерактивних методів (евристичні бесіди, рольові ігри, проєктна діяльність) і впровадженні LMS (Moodle, Chaoxing) для підтримки змішаного навчання, аналізу партитур і віртуальних репетицій. Подолання викликів, таких як обмежена цифрова грамотність в Україні чи одноманітність репертуару в КНР, можливе через міжнародні проєкти, спільні фестивалі та адаптацію прогресивних методик.

Також треба підкреслити, що дисертант спирається на сучасні технології, наполягаючи на використанні інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема нотних редакторів (Sibelius, MuseScore) і платформ для дистанційного навчання, що сприяє формуванню комунікативної культури, креативності та професійної майстерності. Системно-синергетичний і конструктивно-методологічний підходи забезпечують цілісність підготовки, акцентуючи на самоорганізації, творчій інтерпретації та адаптації до сучасних викликів.

Отже, у висновках чітко визначені елементи взаємозбагачення досвіду КНР і України у формуванні диригентсько-хорової культури, що сприятиме підготовці універсальних педагогів-диригентів, здатних поєднувати культурну спадщину, інноваційні технології та педагогічну майстерність, виховуючи нове покоління в дусі творчості, толерантності та національної гордості.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертанткою результатів, зауважимо, що деякі положення мають дискусійний характер.

1. У розділі 2 авторкою проаналізовано освітньо-професійні програми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у низці українських та китайських ЗВО, на основі чого визначено особливості формування диригентсько-хорової культури майбутнього вчителя музичного мистецтва в закладах вищої освіти досліджуваних країн. На наш погляд,

доречно було б матеріали другого та третього розділів об'єднати, окресливши практичний складник формування досліджуваної культури.

2. Дисертація набула б наукової глибини за рахунок наявності окремого параграфа, присвяченого методології та методологічним підходам формування диригентсько-хорової культури майбутнього вчителя музичного мистецтва в закладах вищої освіти.

3. Дослідження б значно виграло, якби у науковій праці були представлені не тільки якісні, а й кількісні показники ефективності формування диригентсько-хорової культури майбутнього вчителя музичного мистецтва в закладах вищої освіти КНР та України.

4. У різних частинах наукової праці зустрічаються певні семантичні повтори, стилістичні та граматичні недоліки.

Однак, висловлені зауваження та рекомендації не ставлять під сумнів отримані наукові результати, а навпаки – свідчать про перспективність досліджуваної проблеми і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Лю Чженьянь.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Лю Чженьянь на тему «Формування диригентсько-хорової культури майбутнього вчителя музичного мистецтва в закладах вищої освіти КНР та України» є цілісним, самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке виконано за актуальною темою з використанням адекватних методів наукового пошуку. Робота характеризується логічністю викладу, містить науково обґрунтовані результати, які мають наукову новизну, теоретичне й практичне значення, свідчать про особистий внесок здобувачки в науку та достатньо повно оприлюднені в наукових працях здобувачки. Аналіз змісту дисертаційної роботи свідчить про наукову зрілість і самостійність дослідницької думки дисертантки, достатній рівень володіння методологією дослідження. За своєю актуальністю і значущістю, новизною отриманих результатів, теоретичним і практичним значенням дисертація відповідає спеціальності

011 Освітні, педагогічні науки, вимогам Наказу Міністерства освіти та науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.), Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р.), а її автор Лю Чженьянь заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:
кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент
кафедри музичного мистецтва,
заступник директора
Навчально-наукового педагогічного
інституту імені В.О. Сухомлинського
з навчально-методичної роботи
Національного університету
кораблебудування
імені адмірала Макарова

Ірина ПАРФЕНТЬЄВА



Григорій І. Барфент'єв
згідно з вердиктом
проректор з НР

